

Handläggare
Sara Rahm
Telefon: 0850803077

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS 2020/998

Förslag till beslut

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Denna paragraf justeras omedelbart

Sammanfattning

Justitiedepartementet har remitterat utkast till lagrådsremiss ”Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet” till Stockholms stad med inbjudan att lämna synpunkter.

Kommunstyrelsen har remitterat utkastet till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

I utkastet till lagrådsremiss lämnas förslag på att den så kallade ungdomsreduktionen ska avskaffas om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller mer. Detsamma föreslås gälla vid exempelvis försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott.

Vidare föreslås att vissa allvarliga brott, till exempel mord eller våldtäkt mot barn inte ska kunna preskriberas om brottet begåtts av någon som fyllt 18 år.

Bakgrund

Justitiedepartementet har remitterat utkast till lagrådsremiss ”Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet” till Stockholms stad.

Kommunstyrelsen har remitterat utkastet till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Den så kallade ungdomsreduktionen regleras av 29 kapitlet 7§ i Brottsbalken. Enligt denna ska en persons ungdom beaktas om någon begår ett brott innan han eller hon fyllt 21 år. För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 21 år får svårare straff än fängelse i tio år utdömas. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap 2§ Brottsbalken får dock dömas till fängelse i högst fjorton år.

Regeringen beslutade 25 juni 2009 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av påföljdssystemet för vuxna och unga lagöverträdare. Utredningen antog namnet Påföljdsutredningen. Uppdraget innefattade en totalöversyn av påföljdssystemet och redovisades i betänkandet (SOU 2012:34).

Regeringen tillsatte i december 2017 en utredning med uppdraget att bland annat ”överväga och föreslå hur en ordning bör utformas som innebär att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år behandlas som andra myndiga lagöverträdare”. Uppdraget redovisades i betänkandet ”Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)”.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen ekonomi och analys i samarbete med avdelning individ- och familjeomsorg. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv kan förvaltningen konstatera att de materiella lagförslagen är likvärdiga för män och kvinnor. Därutöver är det förvaltningens erfarenhet att de grupperingar som lagförslagen riktar sig mot i stort sett uteslutande består av unga män.

Förvaltningen ser utöver det inte att ärendet föranleder ytterligare behov av jämställdhetsanalys.

Ärendet

I utkastet till lagrådsremiss behandlas förslagen i betänkandet ”Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)”, förslagen i Påföljdsutredningens betänkande (SOU 2012:34) och departementspromemorian ”Processrättsliga konsekvenser av Påföljdsutredningens förslag (Ds 2012:54)” som rör slopad särbehandling av unga lagöverträdare.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Av utkastet till lagrådsremiss framgår att utgångspunkten för påföljdsbestämningen är hur allvarlig och klandervärd den brottslighet som den tilltalade döms för är. Dagens påföljdssystem

vilar huvudsakligen på principer om proportionalitet mellan brott och straff, likabehandling, konsekvens och förutsebarhet.

Praxis för den så kallade ungdomsreduktionen går emot de principer varpå övriga påföljdssystem vilar. Det innebär att det inte är allvarlighetsgraden på brottet som styr påföljden, utan praxis har snarare blivit att straffnedsättningen blir högre ju yngre lagöverträdaren är.

I de andra nordiska länderna särbehandlas lagöverträdare under 18 år. Någon motsvarighet till den svenska regleringen i fråga om ungdomsreduktion vid straffmätningen och särbehandling vid påföljdsvalet för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år förekommer emellertid inte i något annat nordiskt land.

I betänkandet ”Slopas straffrabatt för unga myndiga” lämnas, i enlighet med utredningens uppdrag, förslag om att ungdomsreduktionen ska slopas vid straffmätning för samtliga brott som begås av lagöverträdare i åldersgruppen 18-20 år. I utkastet till lagrådsremiss lämnas istället förslaget att ungdomsreduktionen ska avskaffas om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller mer. Detsamma föreslås gälla vid exempelvis försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott. Den som är över 18 år ska få dömas till någon av ungdomspåföljderna endast om det finns särskilda skäl för det.

Vidare föreslås att vissa allvarliga brott, till exempel mord eller våldtäkt mot barn inte ska kunna preskriberas om brottet begåtts av någon som fyllt 18 år.

Synpunkter och förslag

I dagsläget får unga lagöverträdare ofta påföljder som verkställs inom socialtjänstens verksamhetsområden, exempelvis ungdomstjänst, missbruksbehandling och särskilt kvalificerad kontaktperson (SKKP).

Förvaltningen har ett flertal insatser riktade mot målgruppen. Dessa är antingen insatser som framför allt utgår från frivillighet och som beviljas med stöd av socialtjänstlagen (SoL), eller insatser där behövlig vård inte kan ges på frivillig basis och där beslut fattas enligt lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Bland de frivilliga insatserna enligt SoL är de vanligaste insatserna för målgruppen kontaktperson eller familjebehandling. LVU-insatserna syftar till att hantera påtagliga risker för att den unges hälsa och utveckling skadas. Under 2019 genomförde nämnden

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

totalt 19 stycken LVU. Inom LVU ingår placering på något av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem. Placering sker utifrån en beteendeproblematik, exempelvis kriminalitet eller missbruk. Under 2019 var det totala antalet inskrivningar på SiS särskilda ungdomshem 17 från stadsdelsområdet, vilket är näst högst av alla stadsdelsområden.

Förvaltningen noterar att realiseringen av åtgärderna i förslaget om slopad straffrabatt för unga i större utsträckning motsvarar principen om att påföljden ska stå i relation till det begångna brottets allvarlighetsgrad.

Förvaltningen delar den bild som lyfts av flera remisser i tidigare svar, och som problematiseras i utkastet till lagrådsremiss om att förslaget riskerar att leda till så kallade tröskeeffekter. Det innebär att det kan bli oproportionerligt stora skillnader mellan straffet för omyndiga och myndiga unga lagöverträdare. Det kan vidare leda till att ett större antal myndiga unga lagöverträdare kommer dömas till fängelse istället för en påföljd som inte är frihetsberövande. Sammantaget konstaterar förvaltningen att frågeställningen är mycket komplex, vilket återspeglas i de remissvar som lämnats.

När påföljdssystemet för unga lagöverträdare genomgick en större förändring 1999, och sedan ytterligare reformerades 2007, var utgångspunkten att unga lagöverträdare i så stor utsträckning som möjligt skulle få påföljder inom socialtjänsten, istället för kriminalvården. Förvaltningen anser att det finns vissa mindre grupper inom unga lagöverträdare, framförallt unga som är inblandade i organiserad brottslighet och annan kriminalitet som är förenad med gängbildning, där socialtjänsten trots många insatser inte når tillräckliga effekter och där kriminalvårdens insatser skulle kunna ha större förutsättningar att bryta kriminella beteenden och lindra följdverkningarna av kriminalitet i området.

Fredrik Jurdell
Stadsdelsdirektör

Abdi-Nur Isse
Avdelningschef

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Bilagor

1. Lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Fredrik Jurdell, Stadsdelsdirektör	2020-09-21
Abdi-Nur Isse, Avdelningschef	2020-09-21